

Celem naukowym projektu jest ocena dopuszczalności stosowania kastracji chirurgicznej i farmakologicznej, jako środka reakcji karnoprawnej wobec sprawców przestępstw seksualnych. Projekt zakłada zbadanie i porównanie modeli stosowania kastracji w wybranych stanach Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej oraz państwach europejskich. W ramach projektu badania obejmą analizę regulacji międzynarodowych i europejskich, uwarunkowań prawno-człowieczych i konstytucyjnych, a także porównanie i ocenę poszczególnych regulacji krajowych i stanowych.

Planowany projekt badawczy jest pierwszą w Polsce próbą kompleksowego opracowania zagadnienia kastracji chirurgicznej i farmakologicznej w perspektywie prawno-porównawczej, z uwzględnieniem zagadnień z obszaru praw człowieka, prawa konstytucyjnego i prawa karnego, a także wątpliwości natury medycznej i etycznej. Projektowane badanie zakłada analizę standardów prawno-człowieczych, odnoszących się do zakazu tortur, innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania. Ich właściwa identyfikacja i interpretacja, pozwoli na ustalenie, czy kastracja chirurgiczna lub farmakologiczna, może z perspektywy praw człowieka, stanowić element polityki kryminalnej w ramach zapobiegania i zwalczania przestępczości seksualnej. Następnie projekt zakłada zbadanie uwarunkowań konstytucyjnych w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, Danii, Niemczech, Czechach i Polsce. Niezależnie bowiem od istnienia aktów prawa międzynarodowego, ramy konstytucyjne odnoszące się do problematyki karania i stosowania kar różnią się pomiędzy poszczególnymi państwami. Ich kształt i treść warunkuje ocenę dopuszczalności stosowania kastracji farmakologicznej i chirurgicznej w poszczególnych państwach. Właściwe zidentyfikowanie wzorców i norm konstytucyjnych, umożliwi analizę i porównanie regulacji ustawowych, odnoszących się już bezpośrednio do instytucji kastracji. W tym obszarze celem projektu jest zbadanie charakteru kastracji, jako środka reakcji prawno-karnej. W zależności od przyjętego modelu kastracja może stanowić formalny warunek środków probacyjnych (warunkowego przedterminowego zwolnienia/zawieszenia wykonania kary), środek zabezpieczający o charakterze leczniczym bądź alternatywę dla kary pozbawienia wolności. W niektórych ustawodawstwach kastrację wykonuje się w drodze zabiegu orchiektomii, w innych dopuszcza się jedynie terapię farmakologiczną. Elementem różnicującym jest również zgoda sprawcy. W niektórych systemach kastracja jest dopuszczalna tylko za zgodą sprawcy, w innych stanowi obowiązkowy środek reakcji, najczęściej w stosunku do recydywistów z zakresu przestępczości seksualnej. Badanie zakłada analizę poszczególnych modeli, a następnie weryfikację i ocenę poszczególnych rozwiązań. Badania dogmatyczne regulacji międzynarodowych i krajowych zostaną wsparte analizą literatury, orzeczeń sądowych oraz publikacji dotyczących medycznych i psychologicznych aspektów kastracji. Negatywne konsekwencje dla zdrowia fizycznego i psychicznego, a także wątpliwości natury etycznej w kontekście standardów etyki lekarskiej, mają zasadniczy wpływ na ocenę dopuszczalności stosowania kastracji, jako środka zwalczania przestępczości seksualnej.

Przeprowadzenie projektowanych badań uzasadnione jest zarówno stanem literatury amerykańskiej, europejskiej, jak i krajowej. Przede wszystkim, problematyka kastracji jest zdecydowanie częściej przedmiotem badań lekarzy, psychologów czy seksuologów, znacznie rzadziej prawników. Badania prawne nad kastracją stanowią rzadkość i z reguły ograniczone są do regulacji krajowych bądź wybiórczej komparatystyki. Projektowane badanie jest więc pierwszą próbą kompleksowego opracowania zagadnienia dopuszczalności kastracji, zarówno w świetle norm prawa krajowego (konstytucyjnego i ustawowego), jak i z uwzględnieniem perspektywy prawno-porównawczej i problematyki praw człowieka, wypełniając istniejącą w nauce prawa karnego lukę.

Wreszcie, zauważyć należy, że przestępczość seksualna stanowi poważny problem społeczny i wyzwanie dla polityki kryminalnej. Wobec kryzysu kary pozbawienia wolności i jej nieskuteczności, nauka prawa karnego od lat poszukuje alternatywnych rozwiązań. Środkiem zapewniającym skuteczną walkę z przestępczością seksualną miała być kastracja farmakologiczna lub chirurgiczna. Niezależnie jednak od efektów i skuteczności kastracji, w pierwszej kolejności koniecznym jest ustalenie, czy w strukturach prawa karnego jest miejsce dla środków zakładających ingerencję w cielesność i sferę popędową sprawcy? Czy kontrola przestępczości może uzasadniać stosowanie metod chirurgicznych lub farmakologicznych? Czy względy polityczno-kryminalne mogą być stawiane ponad godność ludzką i prawo skazanego do humanitarnego traktowania? Czy postulaty stosowania kastracji nie są przejawem populizmu penalnego? Proponowane badania stanowią unikalne i oryginalne studium w polskiej nauce prawa, pozwalające ustalić, czy kastracja jest skuteczną karą, środkiem leczniczym, czy dehumanizującą torturą. Ponadto, wobec rozwoju neurobiologii i nauk behawiorystycznych, proponowane badanie będzie stanowił istotny wkład w dyskusję nad dalszym kierunkiem rozwoju prawa karnego, w tym nad propozycjami medycznego i terapeutycznego oddziaływania wobec sprawców przestępstw seksualnych.